

Uitwerking van een ontwerp van nationaal plan voor de uitrol van een netwerk voor snel en ultrasnel internet

Fase 3: stappenplan voor een nationaal SBB-project

In opdracht van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie

<http://economie.fgov.be>

30050 – December 2013

●●● Projectmanager voor IDATE

Valérie CHAILLOU

+33 (0)4 67 14 44 64

v.chailou@idate.org

www.idate.org

IDATE is dankzij de deskundigheid van zijn gespecialiseerde onderzoeksteams al sinds 1977 een referentiepunt voor het volgen van de telecommunicatie-, internet- en mediamarkt.

Met grote steun van zijn leden, vertegenwoordigd door bijna 40 belangrijke partijen in de digitale economie, is het Instituut onder de naam DigiWorld een nieuwe fase in zijn ontwikkeling ingegaan, gebaseerd op drie verschillende activiteiten:

- **IDATE Research, een onafhankelijk informatiecentrum** dat als doel heeft actief toezicht te houden op de digitale economie, relevante gegevens te verzamelen en referentieanalyses te bieden van de markten en de vernieuwingen in de telecommunicatie-, internet- en mediasectoren, door een compleet pakket van rapporten en monitoringdiensten te bieden.
 - **IDATE Consulting, vermogen tot analyse en advies.** Onze teams van economen en ingenieurs hebben hun geloofwaardigheid en hun onafhankelijkheid bewezen met honderden onderzoeken die zij jaarlijks uitvoeren in opdracht van belangrijke partijen in de industrie en bij de overheid.
 - **DigiWorld Institute, een wereldwijd georiënteerd Europees forum.** Het DigiWorld Institute geeft meer ruchtbaarheid aan de collectieve initiatieven van IDATE, zoals de DigiWorld Summit, het DigiWorld Yearbook of de maandelijkse clubbijeenkomsten in Londen, Parijs en Brussel. Dit instituut nodigt zijn leden uit voor gezamenlijke onderzoeksprogramma's over de grote problemen van de toekomst van de branche, en zet daarbij de deskundigheid en vaardigheden van externe experts en zijn eigen teams in.
-

Inhoudsopgave

Inleiding	4
1. Context.....	5
1.1. De doelstellingen van de opdracht.....	5
1.2. Waarom supersnel breedbandinternet?	5
1.3. Wat is de stand inzake supersnel breedbandinternet in België?	6
2. Stappenplan voor de ontwikkeling van SBB in België.....	11
2.1. Doelstellingen van een SBB-plan in België.....	11
2.2. Wat leren de initiatieven in het buitenland ons?	11
2.3. Feedback.....	13
2.4. Overzicht van een stappenplan voor de ontwikkeling van SBB in België	14
Actiegebied 1. Een gemeenschappelijke, strategische visie op de uitrol van breedband en supersnel breedbandinternet in België aanmoedigen	14
Actiegebied 2. Witte vlekken vermijden en ervoor zorgen dat belangrijke gebruikers verbinding hebben	16
Actiegebied 3. Mogelijkheden bieden voor de operationele implementatie van vaste en mobiele netwerken	19
Actiegebied 4. Een dynamisch ecosysteem rondom SBB creëren	22
2.5. Wie voert deze maatregelen van het SBB-plan uit?	24
2.6. Voorwaarden voor succes.....	25
Bijlage: lijst met afkortingen	27

Inleiding

IDATE heeft van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie de opdracht gekregen om een nationaal project voor snelle en supersnelle breedband¹ in België op te zetten.

Deze opdracht bestaat uit drie aparte fasen. De eerste twee fasen waren de volgende:

- Fase 1: analyse van de stand van zaken op de markt voor snel en supersnel breedbandinternet in België (kerncijfers betreffende dekking en penetratiegraad, belangrijkste partijen),
- Fase 2: analyse van de nationale BB-/SBB-programma's wereldwijd, en inventarisatie van de relevante maatregelen voor de Belgische markt.

De derde fase van de opdracht verloopt op zijn beurt in twee stappen, waarvan de eerste stap bestond uit het organiseren en presenteren van een seminarie voor Europese experts om hun ervaringen met het uitrollen van SBB en hun meningen over de mogelijke maatregelen voor België te verzamelen.

In dit rapport van fase 3 wordt eerst een kort overzicht gegeven van de algemene context van de opdracht en de situatie op de nationale markt. Vervolgens presenteert IDATE de belangrijkste actiegebieden die in aanmerking komen en de praktische maatregelen die moeten worden genomen om SBB in België te stimuleren.

¹ Onder supersnel breedbandinternet worden verbindingsoptimalisaties met een snelheid van minimaal 30 Mbps verstaan.

1. Context

1.1. De doelstellingen van de opdracht

In de digitale agenda voor Europa (DAE) zijn doelen vastgelegd voor de dekking en penetratie van supersnel breedbandinternet. Momenteel behoort België tot de landen in Europa die het best scoren op SBB-dekking, en mag België zeggen dat het doel van 100 % dekking voor 30 Mbps-snelheden in 2020 behaald zal worden. Het doel van een penetratiegraad voor toegang met 100 Mbps lijkt *a priori* ronduit lastiger om te realiseren.

De FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie heeft IDATE binnen deze context de opdracht gegeven om praktische maatregelen te definiëren en te beschrijven waarmee de doelstellingen van de DAE kunnen worden gehaald of zelfs overtroffen.

Deze maatregelen passen binnen het actuele Belgische en Europese regelgevingskader: het is niet de bedoeling het kader voor regelgeving of financiering voor het uitrollen van SBB te veranderen. Het gaat erom acties te bepalen die de overheden in samenwerking met particuliere partijen kunnen inzetten om het uitrollen van SBB en de migratie van eindgebruikers naar steeds krachtigere toegangsopties mogelijk te maken.

1.2. Waarom supersnel breedbandinternet?

Nu breedbandinternet steeds algemener beschikbaar is in Europa, en in de belangrijkste ontwikkelde landen, tekent zich een nieuwe fase, die van de overgang naar supersnel breedbandinternet, af. Deze ontwikkeling komt tegemoet aan verschillende eisen.

De ontwikkeling van de vraag

Het internetgebruik ontwikkelt zich snel, met name op het gebied van video.

- Films en video, die gedurende lange tijd waren voorbehouden aan traditionele tv-kanalen, worden steeds meer een internetgebeuren. Er zijn meer online videodiensten, die zorgen voor een toename van videoconsumptie, en die video's van steeds betere kwaliteit aanbieden (zo bieden videodiensten nu al online programma's aan in Ultra High Definition).
- Tegelijkertijd neemt het aantal apparaten met internetverbinding in huishoudens voortdurend toe (tweede tv, laptops, tablets, smartphones), waardoor verschillende leden van het gezin tegelijkertijd elk hun eigen films kunnen kijken.
- En ten slotte zorgen bepaalde diensten (zoals onlinegames), het ingeburgerde gebruik van sociale netwerken en de mogelijkheid om foto's en video's te publiceren ervoor dat niet alleen hogere downloadsnelheden (van internet naar de gebruikers) maar ook hogere uploadsnelheden worden gevraagd.
- Ook bij professionele gebruikers ontstaan er nieuwe toepassingen, die steeds grotere bandbreedten en zeer betrouwbare verbindingen noodzakelijk maken: videoconferenties, telewerken, cloudcomputing, eHealth, eLearning en dergelijke meer.

Supersnelle breedband biedt een betere, meer symmetrische verbinding die tegemoetkomt aan dit nieuwe gebruik.

Een economische factor

Nu de markt voor breedband zo langzamerhand verzadigd geraakt, kan supersnel breedbandinternet een groeikans bieden voor telecomproviders en kabeloperatoren. Supersnel breedbandinternet kan hen wellicht in staat stellen hun aanbod te segmenteren en zo de

markt weer dynamischer te maken. Andere partijen, in andere sectoren, kunnen eveneens direct profiteren van een algemene connectiviteitsverbetering. De ontwikkeling van deze markt kan dus een groei-impuls geven aan andere partijen in de digitale economie (zoals leveranciers van digitale content, internetdiensten en dergelijke) en zelfs ook op andere sectoren van de economie (logistiek, transport, civiele techniek..).

Een drijfveer voor mondiale concurrentie

De kwaliteit van de elektronische communicatie-infrastructuren is een van de factoren die bepalen of een grondgebied economisch aantrekkelijk is. Sommige steden hebben dit goed begrepen en noemen zich een 'Gigabit city', omdat zij een ongeëvenaarde connectiviteitskwaliteit bieden, niet alleen aan bedrijven, maar ook aan hun werknemers. Anderzijds vormen de dekkings- en verbindingsdoelstellingen voor supersnelle breedband die de Europese Commissie in haar digitale agenda voor Europa heeft gesteld in feite een benchmark waarmee landen kunnen worden vergeleken.

Zowel op landelijk niveau als op lokaal niveau kan al snel worden geprofiteerd van de betrokkenheid van de overheden bij het uitrollen van BB/SBB-infrastructuren. Zo zijn bijvoorbeeld in Frankrijk meerdere Réseaux d'Initiative Publique geïntroduceerd (RIP, door de overheid geïnitieerde netwerken) (in de loop van 2012 zijn er 33 RIP's gecreëerd, met steun van de Caisse des Dépôts), en uit een onderzoek naar de implementatie en de effecten van deze netwerken² komt naar voren dat deze initiatieven het volgende betekenen:

1. Een manier om de digitale kloof voor snel en supersnel breedbandinternet te verkleinen.
2. Stimulering van de concurrentie.
3. Een verlaging van de toegangskosten.
4. Grootschaligere toegang tot SBB wat de verspreiding van vernieuwende toepassingen ten goede komt.
5. Een element van 'consolidatie' van de economische structuur.
6. Een contextelement dat de lokale digitale sector ten goede komt.
7. Een kans voor de tewerkstelling.

Zo blijkt, ten aanzien van de ontwikkeling van de economische structuur, uit de analyse van de evaluatie van het effect van de RIP's, dat in rurale gebieden met een RIP 1 % meer bedrijven werden opgericht dan in rurale gebieden zonder een RIP (14 % versus 13 %). Evenzo werd voor de arbeidsmarkt geconstateerd dat in 2012 de werkloosheidsgraad iets lager was in gebieden met een RIP dan in gebieden zonder een RIP (0,5 procentpunt: 9,4 % tegenover 9,9 %).

1.3. Wat is de stand inzake supersnel breedbandinternet in België?

België neemt in Europa een voorhoede positie in voor SBB-dekking

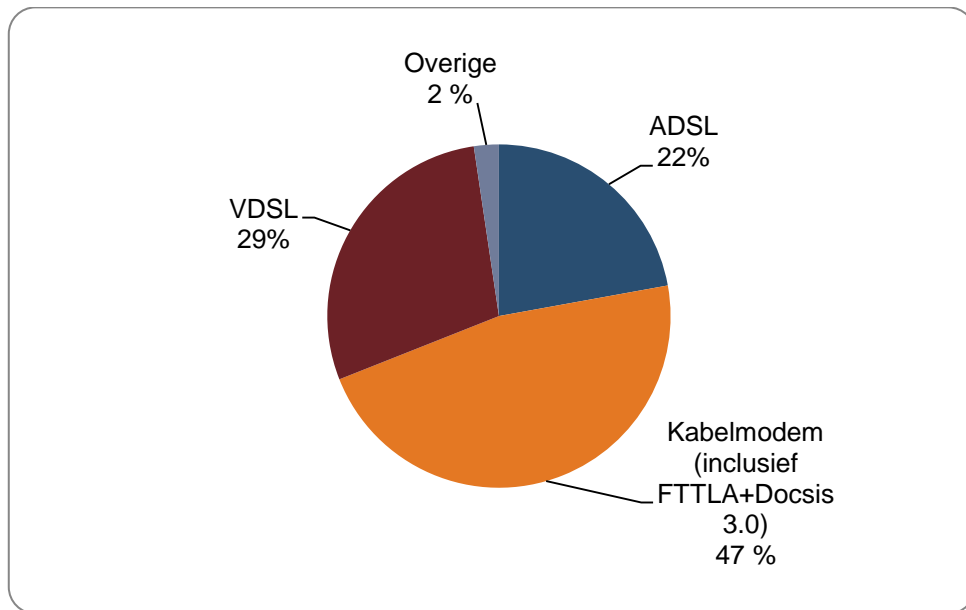
In België berust SBB-toegang voornamelijk op de HFC-netwerken³ van de kabeloperatoren en op het koperen netwerk van de vroegere monopolist⁴. Eind 2012 vertegenwoordigden deze twee toegangstypes ongeveer 58 % van het totale aantal BB- en SBB-abonnees in België (tegenover 39 % een jaar eerder). Dat betekent dat België zich voor de penetratie van supersnel breedbandinternet tussen de Europese voorlopers kan scharen.

² Onderzoek door IDATE in opdracht van de Caisse des Dépôts in 2013

³ Hybrid Fibre-Coaxial

⁴ De concurrentie tussen koper en kabel gaat ver terug in België, en zet zich dus voort bij SBB. De operatoren en de kabeloperatoren hebben ervoor gekozen meer te concurreren op de kwaliteit van hun diensten dan op de tarieven, wat een verklaring kan zijn voor de kwaliteit van de huidige penetratie.

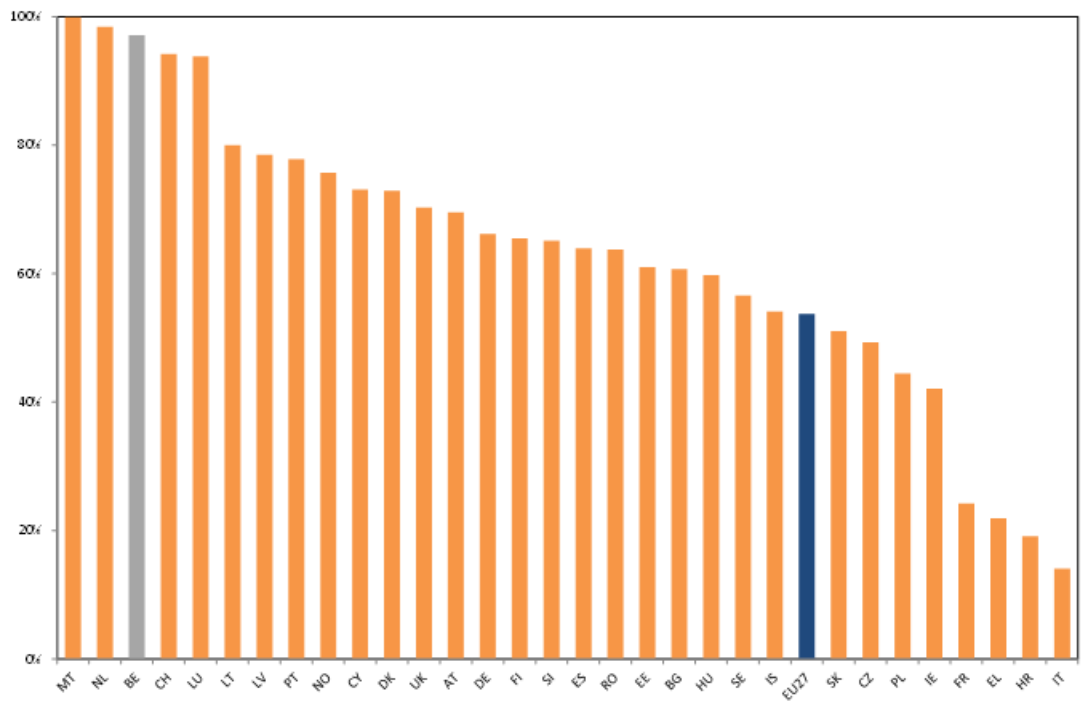
Afbeelding 1. BB- en SBB-markt in België, spreiding van abonnees naar toegangstechnologie (december 2012)

Bron: IDATE, IBPT

De SBB-infrastructuren van de kabeloperatoren en van de vroegere monopolist bieden een zo grote dekking dat 98 % van de huishoudens toegang heeft tot een snelheid van minimaal 30 Mbps. Beseft echter wel dat de geringere consolidatie van de kabel in het Waalse deel van het land en vooral in het Duitssprekende gedeelte de effectiviteit van de concurrentie tussen de verschillende technologieën beperkt.

Afbeelding 2. SBB-dekkingsgraad onder Belgische huishoudens, eind 2012

Bron: Broadband coverage in Europe in 2012 – Europese Commissie

De Belgische markt staat er op dit punt momenteel goed voor: wat NGA-netwerken⁵ betreft, is het land een van de best gedekte landen, dankzij de gezamenlijke inspanningen van de kabeloperatoren en de vroegere monopolist.

Overigens geeft de Barometer van de informatiemaatschappij 2013 (gegevensinzameling tot mei 2012) aan dat de penetratie van SBB-toegang eveneens een van de hoogste in Europa is, omdat 53,7 % van de breedband-internetabonnees een verbinding van minimaal 30 Mbps heeft. Daarvan heeft 10,3 % een toegangssnelheid van minimaal 100 Mbps, terwijl het Europese gemiddelde niet hoger dan 2,5 % is. De dynamiek van de SBB-markt heeft in de daarop volgende zes maanden steeds vastere vorm gekregen, omdat 58 % van de BB-abonnees toegang bij een snelheid van minimaal 30 Mbps had.

Er is nog heel wat ruimte voor verbetering op het gebied van FTTH en mobiele netwerken

Deze twee technologieën blijven nog flink achter in België. Enerzijds is FTTH, de architectuur waarbij de glasvezelkabel tot bij de abonnee ligt, op slechts zeer geringe schaal uitgerold in België. Minder dan 15.000 huishoudens kunnen via FTTH worden aangesloten, en van deze verbindingen is ongeveer de helft aangelegd door de vroegere monopolist bij zeer kleinschalige proefprojecten. Overigens gaat het hierbij meestal om verbindingen die zijn aangelegd voor kleine zelfstandigen en niet voor de residentiële markt.

Anderzijds blijven ook de mobiele netwerken erg achter: in januari 2013 stond België op de 24ste plaats met een penetratiegraad voor mobiel breedbandinternet van 33,3 %, tegenover gemiddeld 54,5 % in Europa. Eind 2012 bedroeg de LTE (4G)-dekking 8 %, terwijl het Europese gemiddelde tegen de 26 % aan zat. Deze situatie lijkt te zijn verbeterd in de loop van 2013, en de recente veiling van de 800 MHz-frequentiebanden zou ook een positief effect moeten hebben op de dekking en penetratie van SBB-toegang via mobiele netwerken.

Hoe staat België er dus voor in het licht van de doelstellingen van de digitale agenda?

De digitale agenda van de Europese Commissie (DAE) heeft twee doelstellingen ten aanzien van de implementatie en penetratie van SBB:

- Een doel voor de dekkingsgraad: 100 % van de aansluitbare huishoudens moet over een minimale snelheid van 30 Mbps beschikken in 2020
- Een doel voor de penetratiegraad: 50 % van de aansluitbare huishoudens moet over een minimale snelheid van 100 Mbps beschikken in 2020

Met een **dekkingsgraad** van 98 % komt België momenteel zeer dicht bij de doelstellingen van de digitale agenda voor Europa (DAE). Maar het is nog niet zeker dat ook deze laatste 2 % in 2020 zal kunnen profiteren van SBB. De spelers op de markt voor vast SBB lijken om economische redenen namelijk niet erg enthousiast te zijn om hun dekking uit te breiden:

- De zones die nu niet of slecht worden bediend zijn zeer dunbevolkt en er kunnen aanzienlijke werkzaamheden nodig zijn om de technische prestaties te verbeteren van de toegang die de huishoudens in deze gebieden hebben.
- Operatoren en kabeloperatoren⁶ willen niet als enige de financiële risico's dragen als zij verplicht zijn hun nieuwe infrastructuren open te stellen, wat feitelijk hun commerciële mogelijkheden zou inperken.

Concreet betekent dit dat de kabeloperatoren tot 2020 hun SBB-dekking niet zullen uitbreiden buiten hun huidige geografisch gebied. Ze zouden de nieuwe technologische oplossingen die hen ter beschikking staan, kunnen implementeren om hun klanten nog hogere snelheden te bieden. Evenzo zou Belgacom zijn VDSL-dekking (ongeveer 86 % van de Belgische huishoudens) slechts weinig kunnen uitbreiden. De uitbreiding van de VDSL-dekking, die momenteel nog niet precies geprogrammeerd is, hangt niet alleen af van de strategie

⁵ Next Generation Access

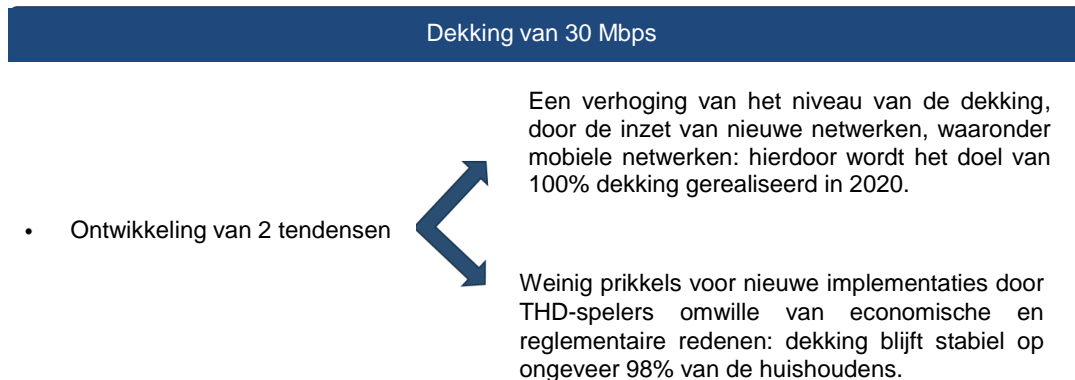
⁶ Op te merken is dat er geen uitbreiding van de dekking van de infrastructuur door kabeloperatoren wordt voorzien, wel een technologische modernisering.

van de groep, maar ook van de ontwikkeling van de regelgeving: de operator wil eerst en vooral de rendabiliteit van zijn toekomstige installaties veilig stellen.

Het zou te overwegen zijn om supersnel mobiel internet aan te bieden, maar ook hierbij zijn er onzekerheden:

- De belastingheffing op masten en pylonen door de gemeenten, als dit in alle gemeenten zou worden ingevoerd, zou een belangrijke rem op de investering in mobiele netwerken zijn.
- De werkelijke snelheid zou afhangen van de dichtheid van het uitgevouwen mobiele netwerk.

Afbeelding 3. Tendensen in de ontwikkeling van de SBB-dekking in België tot 2020

Bron: IDATE

Hierbij merken we op dat bij de toewijzing van de 4G-frequenties en -licenties een dekkingsverplichting is gekoppeld aan één van de drie 800 MHz-frequenties: de geselecteerde operator (Mobistar) moet ervoor zorgen dat binnen drie jaar minimaal 98 % van de bevolking van een lijst met voorkeursgemeenten wordt bereikt. Deze gemeenten liggen meestal in dunbevolkte gebieden, wat het aldus mogelijk moet maken om de SBB-dekking van het gehele gebied te voltooien.

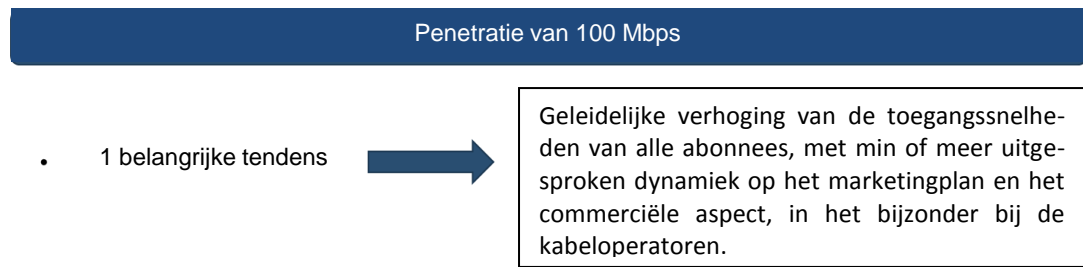
Zo zou de combinatie van vaste (VDSL en kabel) en mobiele infrastructuren België in staat moeten stellen het SBB-dekkingsdoel van de DAE in 2020 te halen.

Voor de **penetratiegraad** van 100 Mbps internet, de tweede belangrijke doelstelling van de DAE, heeft België vandaag nog een zekere voorsprong op de andere landen van de Europese Unie, maar desondanks is het mogelijk dat België het verwachte niveau niet haalt.

- Enerzijds kan met VDSL-vectoring, de technologie waar Belgacom de voorkeur aan geeft, slechts aan een fractie van de huishoudens daadwerkelijk een snelheid van 100 Mbps geboden worden, namelijk alleen aan de huishoudens die het dichtst bij de centrales liggen, waar de technologie wordt geïnstalleerd, wat nu nog lastig te bepalen is. De kabeloperatoren op hun beurt moeten altijd dit dienstenniveau bieden (wetend dat ze, omdat ze gebruik maken van een gedeeld netwerk geen gegarandeerde snelheden kunnen bieden).
- Uiteraard zit de onzekerheid ook in het tempo waarmee het 100 Mbps-aanbod door de consumenten wordt geaccepteerd. Dit zal vooral afhangen van de marketingstrategie van de operatoren en kabeloperatoren.

Uiteindelijk kan België het doel voor de penetratiegraad van de DAE halen als we uitgaan van een optimistisch scenario, waarbij een hoge effectiviteit van VDSL-vectoring wordt gecombineerd met een overstap van vrijwel alle BB-abonnees op SBB. Hierbij moet erop worden gelet dat de technologische neutraliteit wordt gerespecteerd en moet rekening worden gehouden met de technische ontwikkelingen die de komende maanden kunnen worden voorgesteld.

Afbeelding 4. Tendens van de ontwikkeling van de SBB-penetratie in België tot 2020

Bron: IDATE

2. Stappenplan voor de ontwikkeling van SBB in België

2.1. Doelstellingen van een SBB-plan in België

België is tegenwoordig dus een van de Europese landen waar de SBB-dekking het hoogst is. Er zijn echter nog gebieden waar de nieuwe infrastructuur nog niet goed zijn doorgedrongen, en het is niet zeker dat de dekking op initiatief van de operatoren en de kabeloperatoren tegen 2020 gerealiseerd wordt. Tegelijkertijd is er nog veel ruimte voor verbetering voor de penetratiegraad van 30 Mbps-toegang of hoger, en hangt de verhoging van de penetratiegraad voornamelijk af van investeringen en marketing- en handelsstrategieën van internetproviders en leveranciers van internetdiensten. Maar de einddatum 2020 ligt nog ver genoeg weg en de concurrentieomstandigheden zijn sterk genoeg om te kunnen veronderstellen dat België op de goede weg is.

Een SBB-programma kan zich niet beperken tot een kwantitatief doel en de einddatum van de DAE. Andere concrete doelen kunnen worden gekoppeld aan een dergelijk programma en dan met name:

- verder uitrollen van LTE, met stimuleringsfaciliteiten om SBB-achterstands-gebieden met voorrang te behandelen, of zelfs om oplossingen voor vast LTE te stimuleren om de witte vlekken weg te nemen;
- focussen op de behoeften van grootverbruikers van SBB, partijen in onderwijs en onderzoek, de gezondheidszorg, kmo's en kleine zelfstandigen, die een aanzienlijk ontwikkelingspotentieel vertegenwoordigen, maar die andere redeneringen hebben dan het grote publiek;
- anticiperen op technische ontwikkelingen: SBB in België berust momenteel op bestaande infrastructuur waarvan de technische capaciteit verzadigd kan raken en dan moet men snel kunnen overschakelen op andere, krachtigere infrastructuur.

2.2. Wat leren de initiatieven in het buitenland ons?

IDATE heeft de nationale BB- en SBB-plannen in fase 2 van de opdracht met elkaar vergeleken⁷. Er zijn verschillende landen betrokken bij deze vergelijking in Europa (Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Zweden), Azië (Zuid-Korea, Australië, Nieuw-Zeeland, Singapore) en Noord-Amerika (Verenigde Staten). De keuze van deze landen is gebaseerd op de daadwerkelijke implementatie van een BB- en/of SBB-programma en op de mate van ontwikkeling van SBB in het land.

Op grond van de beschrijving van de verschillende nationale BB- en SBB-programma's kunnen we de middelen die de betreffende overheden hebben ingezet overlopen.

⁷ Zie het Rapport van Fase 2: identificatie van de doelstellingen van en de beschikbare middelen voor een landelijk SBB-project – september 2013

In Europa hadden bepaalde landen die qua marktstructuur relatief nauw met België overeenkomen misschien in deze analyse kunnen worden opgenomen, zoals Nederland of Denemarken. Het blijkt echter dat Nederland niet echt een nationaal SBB-programma heeft, maar eerder een SBB-'agenda'. In Nederland kan al 90 % van de huishoudens worden aangesloten op vast 100 Mbps-internet. De autoriteiten besteden met name aandacht aan gebieden waar een sterke concurrentie is tussen KPN en de kabeloperatoren en zij hebben richtlijnen voor lokale overheden opgesteld om ervoor te zorgen dat investeringen in het voorkomende geval niet worden geblokkeerd. In Denemarken is in de loop van 2010 een nationaal programma opgesteld, met als doel 100 % dekkingsgraad van 100 Mbps-internet, dus twee keer zoveel als in de DAE. De analyse van deze landen voor de internationale vergelijking leek ons dus niet relevant, omdat de context uiteindelijk zeer verschillend is.

Voor sommige landen gaat het voornamelijk om een **financiële** betrokkenheid, in de vorm van overheidssubsidies voor gebieden met de minste BB- en SBB-infrastructuren (Zweden, Groot-Brittannië en Zuid-Korea).

Andere landen hebben ervoor gekozen om in te zetten op overleg en **samenwerking tussen de belangrijkste partijen** van de sector (Duitsland via zijn NGA-Forum), of op de oprichting van speciale organen die de installatieprojecten moeten begeleiden. Frankrijk heeft bijvoorbeeld gekozen voor een "Mission Très Haut Débit", een team met als belangrijkste taak het overleg tussen de partijen van de bedrijfstak te leiden en de beste installatieopties te analyseren. Dit krijgt ook een waarnemende taak tot het "observatoire des déploiements" is gestart en de publieke instelling belast met de leiding van het SBB-programma is opgericht. De "Mission THD" heeft kaderovereenkomsten uitgewerkt, waarmee de contouren voor overheidsinterventie bij het uitvouwen van SBB in hun gebied gedefinieerd kunnen worden.

De oprichting van een **observatorium voor de installaties** is een instrument dat al is opgezet (Verenigde Staten) of nog wordt opgezet (Frankrijk). In de Verenigde Staten is dit observatorium een gegevensbank waarmee het installatieniveau kan worden geëvalueerd, gebaseerd op driemaandelijke overzichten van de operatoren en overheden die overheidssubsidies kregen in het kader van het breedbandstimuleringspakket, Broadband Stimulus. Deze overzichten zijn bijzonder uitgebreid en moeten meerdere indicatoren van de lopende installaties opnemen. De frequentie van deze overzichten lijkt misschien hoog, maar zo kunnen de financierende organisaties zeker op tijd ingrijpen wanneer doelen niet gehaald dreigen te worden.

Sommige overheden opteren voor het financieren en **uitrollen van een netwerk van nationale betekenis**. Dit soort projecten vinden we het meest in de regio Azië-Stille Oceaan (Australië, Nieuw-Zeeland en Singapore). Het gemeenschappelijke kenmerk is de oprichting van ad-hocbedrijven die belast zijn met de implementatie van een neutrale, open infrastructuur, die volgens dezelfde criteria toegankelijk is voor alle serviceproviders. In het algemeen ontvouwt een netwerkoperaator, naar het voorbeeld van netwerken volgens het neutrale, open model van Zweden, de infrastructuur en is een telecombedrijf verantwoordelijk voor de verkoop aan operatoren en serviceproviders, die dan weer in contact staan met de eindklant.

Elk van deze programma's heeft echter geheel eigen kenmerken. Zo bemoeit Telstra, de vroegere monopolist van Australië, zich niet direct met het uitrollen van het netwerk, maar heeft het bedrijf wel een grote subsidie gekregen in ruil voor het hergebruik van zijn "slappende" infrastructuur. In Nieuw-Zeeland is het bedrijf Crown Fiber Holdings opgericht, dat moet zorgen voor de coördinatie van de verschillende betrokkenen, waarbij elke regio is toegewezen aan een bepaalde betrokkene.

Een dergelijke aanpak lijkt echter weinig geschikt voor de Belgische situatie.

Ten slotte zijn er nog de initiatieven gericht op de **eindgebruikers**. Uit de geanalyseerde programma's komen twee interessante maatregelen naar voren. In het ene geval (Singapore) gaat het om het informeren van de bewoners van flatgebouwen via de eigenaren ervan, wanneer een SBB-netwerk daadwerkelijk is uitgerold. De communicatie vindt plaats in de vorm van aanbiedingen waarvan de bewoners van deze flats gebruik kunnen maken als zij beslissen zich binnen een bepaalde termijn te abonneren. In het andere geval (Verenigde Staten) gaat het om een nauwkeurige inventarisatie van de daadwerkelijke prestaties van de BB- en SBB-infrastructuren. Door deze maatregel kunnen zeer concrete gegevens worden geregistreerd, maar daarbij moet natuurlijk goed worden opgelet dat de keuzemogelijkheden beperkt zijn (weinig vragen, gesloten vragen) om te voorkomen dat er teveel gegevens zijn die niet gebruikt kunnen worden. De consolidatie van de op deze manier verkregen gegevens geeft een zeer gedetailleerd inzicht in de gebieden die het best en het slechtst bediend zijn. Dit kan stof bieden voor besprekingen met privépartijen die bij het uitrollen betrokken zijn en kan gebruikt worden om na te gaan of beloften zijn nagekomen.

Overzicht 1. Overzicht van de algemene maatregelen opgenomen in BB-/SBB-programma's

Algemene maatregelen	Betrokkenen landen
Inrichting van een documentatiecentrum/gegevensbank van de installaties	Verenigde Staten (driemaandelijks overzicht van de ontvangers van overheids-subsidies), Frankrijk (verwacht)
Definitie van zones gereserveerd voor particuliere projecten versus gebieden waar overheden bij betrokken zijn	Verenigde Staten, Frankrijk
Uitwerking van 'standaardconventies' voor het beheer van de relaties tussen operatoren en overheden	Frankrijk
Financiële begeleiding van de overheden	Groot-Brittannië, Zweden, Frankrijk, Verenigde Staten, Zuid-Korea
Communicatie met de eindgebruikers	Singapore, Verenigde Staten

Bron: IDATE

2.3. Feedback

In het kader van zijn opdracht heeft IDATE een seminarie georganiseerd en geleid waarbij drie Europese experts (dhr. Vandeputte van de Mission THD France, dhr. Friant van de agglomeratie Rennes-Métropole, en dhr. Sutherland, 3Wan en Universiteit van de Witwatersrand) hun ervaringen op het gebied van SBB deelden.

Uit de bijdragen van deze experts kwamen met name de volgende punten naar voren:

De nationale programma's die in verschillende landen zijn opgezet, hebben gemeenschappelijke kenmerken, met name voor de doelstellingen: deze zijn meestal gelijk en bestaan uit een verhoging van de snelheid en een uitbreiding van de SBB-dekking. De manier waarop dit wordt uitgevoerd kan land per land echter aanzienlijk verschillen, omdat sommige regeringen ervoor kiezen om een grote rol te spelen door een landelijk netwerk aan te leggen, terwijl anderen kiezen voor een operationeel en financieel aandeel in de begeleiding van de overheden en lokale partijen. Maar om wat voor project het ook gaat, elk project moet worden beschouwd als een essentieel element van de economische strategie van het land en als een antwoord op de centrale vraag waar we groei kunnen verwachten.

De uitvoering van een nationaal programma beperkt zich niet tot de definitie van regels met betrekking tot het uitrollen van infrastructuren. De vooruitgang van de werkzaamheden moet nauw worden gevolgd en de betrokken overheden moeten operationele begeleiding krijgen om ervoor te zorgen dat de activiteiten van alle deelnemers optimaal worden gecoördineerd. Een op de projecten toegesneden financiering die op de lokale overheden is gericht kan de installaties versnellen, vooral voor gebieden waar operatoren geen interesse voor hebben.

De gemeenschappen die nu reeds, al dan niet direct, betrokken zijn bij de infrastructuurinstallaties kunnen waarschijnlijk profiteren van de voordelen daarvan. Het is niet de bedoeling dat de lagere overheid haar strategie beperkt tot alleen een netwerkinstallatie, zij moet alles wat op haar pad komt aanpakken (milieubescherming, vervoer en duurzame ontwikkeling, bevolkingsgroei, onderwijs en onderzoekscentra, gezondheid en vergrijzing, sociale cohesie...). De digitale infrastructuur moet aansluiten bij een strategie gericht op de uitrusting van de gebieden, maar ook op innovatie voor de lokale besturen als katalysator op te treden en projecten en ervaringen te bundelen (open data, smart grid, clusters, digitale wijken, eHealth...). De ervaring die bij meerdere projecten is opgedaan laat uiteindelijk zien hoe belangrijk het is dat gemeenten SBB bij hun inwoners promoten en dat zij laten zien welke mogelijkheden SBB biedt.

2.4. Overzicht van een stappenplan voor de ontwikkeling van SBB in België

België wil beschikken over instrumenten die het doel voor de middellange termijn van de DAE kunnen ondersteunen, namelijk dat belangrijke bevolkingsgroepen in termen van economische ontwikkeling de beste connectiviteit krijgen. Ook wil het zich voorbereiden op de lange termijn.

We stellen voor deze instrumenten in te delen volgens **vier thematische actiegebieden, die elk worden opgesplitst in verschillende operationele maatregelen.**

Actiegebied 1

Een gemeenschappelijke, strategische visie op de uitrol van breedband en supersnel breedbandinternet in België aanmoedigen

Doelen

Dit actiegebied houdt in dat alle actieve partijen worden betrokken bij de implementatie van SBB, en heeft twee doelen:

- betrouwbare en actuele informatie leveren over de vooruitgang van de uitrol van BB- en SBB-toegang (dekkingsniveau en aantal abonnees per technologie, inclusief particuliere gebruikers en ondernemingen), waarbij met name de geografische gebieden met een achterstand worden geïdentificeerd;
- de communicatie en coördinatie bevorderen tussen de verschillende partijen, openbaar en particulier, federaal, regionaal en gemeenschappelijk

Voorgestelde/getroffen maatregelen

Om dit doel te realiseren stellen we de volgende maatregelen voor:

⇒ Maatregel 1

Ontwikkelen en samenstellen van een 'Database voor SBB in België', waarin nauwkeurig de actuele en geplande uitrolprogramma's worden bijgehouden en waarin de gebieden worden aangegeven die waarschijnlijk verstoken blijven van SBB, en het geheel in kaart brengen. Dit project kan worden ontwikkeld door het BIPT.

⇒ Maatregel 2

*Een Oriëntatiecommissie oprichten die rond deze database de **uitwisseling en coördinatie** organiseert tussen de verschillende overheden (de regio's, de gemeenschappen, de gemeenten en de regelgevende instanties) en de operatoren. De stand van zaken en de manieren om de uitrol van SBB te optimaliseren is het studiedomein.*

⇒ Maatregel 3

*In verband hiermee **denktanks over de verschillende SBB-thema's** leiden (technische innovatie, nieuwe toepassingen, internationale benchmark, informatie aan consumenten...). Elk jaar een conferentie houden waarop de balans van SBB in België opgemaakt en voorgesteld wordt.*

⇒ Maatregel 4

Via een speciale website toegang bieden tot informatie over de implementaties (actueel en gepland) en meer specifiek tot de SBB-database, waarvoor zo nodig de regelgeving met betrekking tot de vertrouwelijkheid van gegevens (Wet betreffende de elektronische communicatie) moet worden aangepast. Deze website kan ook een manier zijn om informatie te vragen en te verzamelen van burgers via speciale campagnes om 'gegevens uit het veld' (direct afkomstig van de deelnemende burgers) te verzamelen.

De toepassing van deze eerste maatregelen vereist de deelname van alle betrokken partijen: autoriteiten, operatoren en burgers. De beschikbare gegevens moeten door iedereen gedeeld kunnen worden en moeten ook transparant zijn voor alle burgers, om een dynamiek te creëren bij de uitbreiding van de dekking, maar zeker ook bij de migratie van eindklanten naar snellere internetverbindingen.

Kenmerken van de maatregelen voor actiegebied 1

Betrokken segmenten	Analyse van en inzicht in de SBB-markt
Betrokken entiteiten	Federale regering, operatoren (levering van gegevens), regio's, gemeenschappen, gemeenten, BIPT, regelgevende instanties voor audiovisuele media van de drie gemeenschappen
Gebruikte instrumenten	Een SBB-database die regelmatig wordt geactualiseerd en die laat zien hoeveel en welke SBB-implementaties gerealiseerd zijn Speciale website voor de uitwisseling van de verzamelde gegevens middels de SBB-database Samenwerkingsovereenkomsten tussen entiteiten
Toepassingswijzen	Er moeten regelmatig besprekingen plaatsvinden tussen de partijen die betrokken zijn bij de SBB-uitrol, in de vorm van een Oriëntatiecommissie. Er wordt een agenda bepaald voor het verzamelen van gegevens en de presentatie ervan aan het publiek. De CEF (zie kader infra) kan worden gebruikt voor de financiering van het in kaart brengen.

Actiegebied 2

Witte vlekken vermijden en ervoor zorgen dat belangrijke gebruikers verbinding hebben

Doel

Dit tweede actiegebied is bedoeld om de dekking te garanderen in de zones die de operatoren links laten liggen. Door de identificatie van deze gebieden wordt namelijk duidelijk waarop de overheden zich bij de SBB-uitrol moeten richten, vooral als het doel is de FTTH-dekking te vergroten.

Op Europees niveau

Er zijn verschillende Europese financieringsinstrumenten voor hulp bij de financiering van BB-/SBB-programma's.

*De **structuurfondsen** zijn bedoeld om de lidstaten te helpen bij de financiering van BB-en/of SBB-programma's. Deze programma's moeten ter analyse en goedkeuring worden voorgelegd aan de Europese Commissie. Deze structuurfondsen bestaan uit vier aparte fondsen, waarvan er twee in het bijzonder gebruikt kunnen worden voor de ontwikkeling van BB- of SBB-infrastructuren:*

- *Het **EFRO** (Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling) dat, voor de programmering voor 2007-2013, ingezet kan worden voor de financiering van directe hulp voor de ontwikkeling van bedrijven (met name kleine zelfstandigen/kmo's), infrastructuur, financiële instrumenten, maatregelen voor technische hulp. De volgende programmering van het EFRO bestrijkt 2014-2020. In de praktijk zijn er vier thema's waaraan het EFRO bij voorrang moet worden besteed, waaronder de ICT (diensten, toepassingen of infrastructuur).*
- *Het **ELFPO** (Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling) dat zich richt op de ontwikkeling van rurale gebieden.*

*Daarnaast is er de **CEF** (financieringsfaciliteit voor Europese verbindingen, of 'Connecting Europe Facility'), met een begroting van ongeveer 1 miljard euro: dit is een faciliteit speciaal voor SBB-infrastructuren en -diensten. Er moet bijna 150 mln. euro worden besteed aan supersnelle breedband. De CEF is in nauwe samenwerking van de EC en de Europese Investeringsbank (**EIB**) tot stand gekomen. Deze laatste begeleidt zowel organisaties in de publieke sector als particuliere bedrijven. De EIB houdt zich bezig met projecten die aan de politieke eisen van de Europese Unie voldoen, waarbij prioriteit wordt gegeven aan ondersteuning van groei en werkgelegenheid.*

Voorgestelde/getroffen maatregelen

Voor dit doel moeten de volgende maatregelen worden getroffen:

⇒ **Maatregel 5**

Raamovereenkomsten uitwerken waarin de reikwijdte wordt bepaald van de samenwerking tussen operatoren en overheden voorafgaand aan de uitrol van netwerken. Deze overeenkomsten moeten nauw omschreven elementen bevatten, zoals de doelen voor dekking door de operatoren en informatie over de inzetbare infrastructuur die overheden aan de operatoren ter beschikking stellen. Met deze overeenkomsten kunnen de gebieden worden geïdentificeerd waar de operatoren niet investeren in SBB.

⇒ Maatregel 6

*In bepaalde gevallen (zeer dun bevolkte gebieden) het gebruik van **alternatieve SBB-technologieën** stimuleren, zoals LTE (mobiel en vast). In deze context moeten bepaalde belemmeringen voor de uitrol van nieuwe netwerken worden geïdentificeerd en zo mogelijk weggenomen worden. Met name belastingen op het gebruik van masten en pylonen kan een belemmering zijn voor de inzet van mobiele of radiotechnologieën naast de SBB-kabelinfrastructuren. Overigens zou het goed zijn de beschikbaarheid van satellietoplossingen te stimuleren (bijvoorbeeld via gecertificeerde pakketten).*

⇒ Maatregel 7

De bereidheid van de bevoegde autoriteiten stimuleren om ervoor te zorgen dat de openbare infrastructuur met voorrang van SBB worden voorzien.

Dit actiegebied betreft in eerste instantie de overheden die op grond van de kennis die zij van hun gebied hebben, nauwkeurig de “werkgebieden” moeten definiëren: de gebieden waar onvoldoende SBB-dekking is, die niet zal/kan worden verholpen door privé-initiatief alleen. De overheden moeten voor alle regio's een coherent en homogeen beleid (qua methodologie, financieringswijze, inzet van alternatieve oplossingen...) volgen. Zij moeten volgens een relevant geografisch raster te werk gaan, om een eventuele opstapeling van netwerken te voorkomen.

Bij dit actiegebied gaat het om de bespoediging van de SBB in ruime zin, maar het is vooral zo interessant omdat het erom gaat FTTH uit te rollen in gebieden waar niet veel privé-uitrol voorhanden is.

Kenmerken van de maatregelen voor actiegebied 2

Betrokken segmenten	Relaties met overheidsinstanties, publiek-private samenwerkingsverbanden, overheidsfinanciering, uitrol van infrastructuur en delen van informatie over de stand van zaken
Betrokken entiteiten	Federale overheid, BIPT, operatoren, gewesten, gemeenten, overheidsinstanties
Gebruikte instrumenten	Opstellen van raamovereenkomsten tussen privépartijen en lokale overheden waarbij het kader van de samenwerking tussen de betrokkenen wordt vastgelegd Overheidsfinanciering (Europese fondsen, lokale publieke fondsen, nationale subsidies, staatssteun) Kwaliteitskeurmerken maken voor satelliettechnologieën Lokale promotie voor draadloze SBB-oplossingen Definitie van een krachtige communicatiestrategie rond een concreet politiek project dat de connectiviteit van belangrijke locaties (ziekenhuizen, scholen, bestuurscentra) garandeert
Toepassingswijzen	Er worden bestekken en standaardovereenkomsten opgesteld die de lokale overheden kunnen aanpassen en gebruiken en die onder meer moeten bevatten: een tijdschema voor de werkzaamheden van de operatoren, de tussenliggende momenten

Kenmerken van de maatregelen voor actiegebied 2

waarop de stand van zaken van de uitrol wordt opgenomen en een exacte identificatie van de betrokken zones.

Er kunnen praktische gidsen voor de overheden worden uitgewerkt: interventiemechanismen, mechanismen voor de selectie van operatoren, financieringsfaciliteiten.

Er moet informatie worden verzameld over de manieren waarop openbare gebruikers (scholen, ziekenhuizen...) met internet verbonden zijn (bijvoorbeeld technologie, snelheid en tarief). Er kunnen catalogi van de beschikbare diensten worden opgesteld ten behoeve van deze klanten.

Actiegebied 3

Mogelijkheden bieden voor de operationele implementatie van vaste en mobiele netwerken

Doelen

Dit derde actiegebied heeft meer specifiek betrekking op de concrete voorzieningen die de uitrol van netwerken gemakkelijker maakt door toetredingsbarrières te beperken of door opstapeling van infrastructures te vermijden waar die economisch gezien niet houdbaar is.

De aanbeveling 2010/572/EU van de Europese Commissie van 20 september 2010, gaat over gereguleerde toegang tot toegangsnetwerken van de nieuwe generatie (NGA). Deze aanbeveling heeft als doel dat in elke lidstaat gemeenschappelijke regelgeving voor de toegang tot NGA-netwerken wordt ingevoerd op basis van een voorafgaande marktanalyse. Er worden diverse concrete maatregelen voorgesteld voor het geval een operator een dominante positie heeft. Hierbij gaat het om toegang tot de infrastructures (civieltechnische werken, het afsluitende FTTH-segment, ontbundeling van het lokale FTTH-aansluitnet of het lokale FTTN-subnet) volgens transparante en niet-discriminerende toegangsvoorwaarden (inclusief tariefvoorwaarden).

In september 2013 werd deze aanbeveling opgevolgd door een nieuwe aanbeveling (2013/466/EU). Deze heeft betrekking op consistente verplichtingen tot non-discriminatie en kostenmethodologieën om de concurrentie te bevorderen en investeringen in breedband aantrekkelijker te maken.

Voorgestelde/getroffen maatregelen

Er zijn drie maatregelen geïdentificeerd om het mogelijk te maken deze doelen te halen:

⇒ Maatregel 8

*Coördinatie van de instelling van **centrale loketten** waarin het Europese ontwerp van verordening voorziet⁸, waar men terecht kan voor informatie over inzetbare infrastructures op lokaal niveau (zie ook de Atlas van werkzaamheden die wordt genoemd bij maatregel 9), naast de acties van het BIPT⁹ om de administratieve stappen te vereenvoudigen (vergunningen en toestemmingen voor werkzaamheden verkrijgen, door hun werkwijzen en hun instrumenten te definiëren).*

Er worden al diverse cartografische instrumenten gebruikt in België (KLIP in Vlaanderen, KLIM-CICC in Wallonië en in Brussel, het project om de stand van de universele dienst in kaart te brengen om de 8 Mbps-verbindingen in het hele gebied zichtbaar te maken, ...). IDATE adviseert de beschikbare instrumenten te registreren en te evalueren. Op grond van deze analyse kan worden bepaald welk instrument het beste op nationaal niveau kan worden ingezet om de SBB-implementaties in kaart te brengen of, indien er geen goed instrument is, een nieuw instrument uit te werken speciaal voor dit specifieke doel.

Hiervoor kan de technicus van de website die in het eerste actiegebied wordt genoemd, worden ingezet. Deze moet om te beginnen bepalen welke gegevens relevant zijn en bevestigen dat deze in het hele gebied beschikbaar zijn. De operatoren moeten net als de overhe-

⁸ Richtlijn Diensten van december 2006 (2006/123/EG) en Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad met betrekking tot maatregelen om de kosten van de aanleg van elektronische hogesnelheidscommunicatienetwerken te verlagen 2013/0080 (COD)

⁹ De samenvoeging van alle relevante informatie over doorgangsrechten en de realisering van hulpmiddelen (inclusief een identificatie van de bevoegde overheden) valt onder de bevoegdheid van het BIPT conform de wet van 21 maart 1991.

den worden ingeschakeld om de vereiste informatie te leveren voor het in kaart brengen van deze gegevens.

Op Europees niveau

In december 2012 heeft de Europese Commissie nieuwe richtlijnen aangenomen met betrekking tot de toepassing van regels voor de staatssteun in de breedbandsector. Deze herziene richtlijnen bevatten een principe van transparantie rond de publicatie van documenten en informatie. Wat betreft de analyse van de BB-/SBB-dekking, als voorwaarde voor de eventuele toekenning van staatssteun om de geografische dekking van SBB uit te breiden in niet-voorzien gebieden, staat meer specifiek (in DOC 2013/C25/01, paragraaf 3.4, alinea (78)a):

"De lidstaten moeten duidelijk aangeven welke geografische gebieden door de betrokken steunmaatregel zullen worden bestreken⁽⁹²⁾, waar mogelijk in samenwerking met de bevoegde nationale organen. Raadpleging van NRI's wordt aangemoedigd, maar is facultatief. Voorbeelden van goede praktijken pleiten voor het creëren van een centrale databank met betrekking tot de beschikbare infrastructuur op nationaal niveau, waardoor de transparantie wordt vergroot en de kosten van de uitvoering van kleinere, lokale projecten worden vermindert. De lidstaten hebben de vrijheid om doelgebieden vast te stellen, maar zij worden aangemoedigd om bij de vaststelling van de relevante regio's rekening te houden met economische omstandigheden, alvorens de inschrijvingsprocedure te starten⁽⁹³⁾."

⁽⁹²⁾ Dit in kaart brengen moet plaatsvinden op basis van langs een bepaalde netwerkinfrastructuur gelegen huizen en niet op basis van het feitelijke aantal huizen of klanten dat als abonnee is aangesloten.

⁽⁹³⁾ Doelgebieden die te klein zijn, bieden marktspelers bijvoorbeeld misschien te weinig economische prikkels om in te schrijven voor de steunmaatregel terwijl gebieden die te groot zijn het concurrerend resultaat van het selectieproces zouden kunnen verminderen. Diverse selectieprocedures maken het ook mogelijk dat verschillende potentiële ondernemingen staatssteun genieten zodat voorkomen wordt dat het marktaandeel van één (al dominante) exploitant door de staatssteunmaatregelen verder wordt versterkt, doordat grote marktdeelnemers worden begunstigd of technologieën die vooral in kleinere steungebieden concurrerend zouden zijn, worden ontmoedigd.

In de context van staatssteun moeten we ook de richtlijnen inzake regionale steunmaatregelen 2014-2020 noemen, Publicatieblad van de Europese Unie, C 209/1, 23.7.2013 (punt 12):

"Regionale investeringssteun voor breedbandnetwerken kan als verenigbaar met de interne markt worden beschouwd indien deze niet alleen voldoet aan de voorwaarden van deze richtlijnen, maar ook aan de volgende specifieke voorwaarden: i) er wordt alleen steun verleend voor gebieden waar er geen infrastructuur van dezelfde categorie (basisbreedband of NGA) voorhanden is en waar er in de nabije toekomst waarschijnlijk ook geen zal worden uitgebouwd; ii) de exploitant van het gesubsidieerde netwerk biedt op eerlijke en niet-discriminerende voorwaarden actieve en passieve wholesaletoeegang aan, met de mogelijkheid van daadwerkelijke en volledige ontbundeling, en iii) de steun dient te worden toegewezen op basis van een concurrerende selectieprocedure in overeenstemming met punt 78, onder c) en d), van de richtlijnen breedbandsteun⁽¹⁵⁾."

⁽¹⁵⁾ Mededeling van de Commissie „EU-richtsnoeren voor de toepassing van de staatssteunregels in het kader van de snelle uitrol van breedbandnetwerken” (PB C 25 van 26.1.2013, blz. 1).

⇒ Maatregel 9

Voorzieningen voor de **coördinatie van de werkzaamheden (via de Atlas van werkzaamheden) en de verdeling van de kosten** tussen de verschillende publieke en private netwerkoperatoren (telecombedrijven, kabelmaatschappijen, beheerders sterkstroominstallaties, transport enz.) evalueren en zo nodig verbetervoorstellen doen. Op grond van een evaluatie door het BIPT zou aan regionale instanties een uniek en interoperabel model moeten worden voorgesteld.

⇒ Maatregel 10

*Door de **publicatie van praktische gidsen** een bewustzijn creëren bij de partijen betrokken bij zakelijk en particulier vastgoed (met betrekking tot de definitie van normen of kwaliteitskeurmerken voor de inbouw van leidingen) evenals vastgoedbeheerders, met name partijen in de sociale huisvesting, om nieuwe en gerenoveerde flatgebouwen klaar te maken voor glasvezel, zoals ze dat nu al zijn voor koper- en coaxnetwerken.*

Dit actiegebied is bedoeld om het uitrollen gemakkelijker te maken door alle bij de werkzaamheden betrokken partijen bij het project te betrekken. Het is de bedoeling om de administratieve stappen te centraliseren en te vereenvoudigen, om informatie over de stand van zaken te delen en om de partijen bewust te maken van het belang van gegevensuitwisseling over lopende werkzaamheden en toekomstige behoeften. Voor bepaalde partijen, zoals vastgoedontwikkelaars, kan het nodig zijn de nadruk te leggen op de voordelen van SBB en hen duidelijk te maken waarom het interessant is te anticiperen op de installatie van een SBB-infrastructuur in hun gebouwen, infrastructuren die in sommige buurlanden reeds als een normale nutsvoorziening worden gezien. De regels waaraan de “woningoperator” (die het SBB-netwerk in een flat uitrolt) zich moet houden, moeten voor iedereen helder zijn.

Kenmerken van de maatregelen voor actiegebied 3

Betrokken segmenten	Europese en Belgische regelgeving, financiering van de infrastructuur, communicatie
Betrokken entiteiten	Operatoren, federale, regionale en lokale overheden, vastgoedpartijen, BIPT, andere sectorregulators
Gebruikte instrumenten	Centrale loketten In kaart brengen van de infrastructuur en werkzaamheden Praktische FTTH-richtlijnen speciaal voor vastgoedpartijen
Toepassingswijzen	Inventarisatie en evaluatie van de instrumenten voor het in kaart brengen van de netwerken en ter beschikking stellen aan de centrale loketten. Opstellen van praktische richtlijnen voor vastgoedpartijen op basis van de bestaande regelgeving met betrekking tot koper- en coaxnetwerken en door deze aan te passen voor de eventuele toekomstige uitrol van FTTH.

Actiegebied 4

Een dynamisch ecosysteem rondom SBB creëren

Doelen

Het laatste actiegebied dat overwogen wordt om de Belgische BB-/SBB-markt te stimuleren heeft directer betrekking op de informatie- en bewustmakingsactiviteiten die de verschillende partijen, overheidsinstanties, ondernemingen en consumenten kunnen ondernemen.

Dit actiegebied heeft volgende doelen:

- de verschillende partijen van de publieke actie stimuleren om SBB in hun innoverende praktijken te integreren en de consumenten, overheidsinstanties en ondernemingen te wijzen op de voordelen van SBB
- meer in het algemeen een ecosysteem creëren met alle toepassingen en gebruiksmogelijkheden

Voorgestelde/getroffen maatregelen

De maatregelen die hier moeten worden getroffen hebben het volgende doel:

⇒ Maatregel 11

Innovatieve projecten op basis van het gebruik van SBB-toegang ondersteunen bij alle overheidsinstanties en de verschillende betrokken sectoren (gezondheidszorg, onderwijs, energie/smart grid, planologie/smart city's, audiovisuele media en culturele festivals, universiteiten en onderzoekscentra, ...). Het is bijvoorbeeld een optie om in dit verband wedstrijden uit te schrijven in de vorm van een oproep om ideeën aan te dragen, of om de uitdaging van het volgende decennium aan te gaan. Dit kan door in België het concept van **experimentele- en demonstratieplatforms bij 1 Gbps** te lanceren, in samenwerking met de operatoren, de belangrijke internet- en IT-partijen (cloud/datacenters/big data), ontwikkelaars en leveranciers van apparatuur. Deze projecten zouden voornamelijk door de academische wereld gedragen moeten worden.

⇒ Maatregel 12

Kmo's/kleine zelfstandigen informeren en betrekken door via enquêtes naar hun uitrustingsniveau en hun onbevredigde behoeften te vragen.

⇒ Maatregel 13

Erop toezien dat de beloofde snelheden ook worden geleverd, met behulp van een nieuw Europees instrument. Met dit instrument kan informatie worden verzameld over de technische kenmerken (zoals up-/downloadsnelheid en latentie) van het SBB-aanbod op basis van feedback van consumenten, om het vertrouwen van de gebruikers (particulieren, bedrijven en overheidsinstanties) te versterken.

In aanvulling op de acties van het BIPT op dit gebied (bevoegdheid vastgelegd in de WEC¹⁰) en in afwachting van een oplossing op Europees niveau¹¹ waardoor de informatie tussen elke lidstaat kan worden gehomogeniseerd, kan er een meetinstrument worden opgezet waarmee de gebruikers via een experimenteel en voor een gebruikerspaneel toegankelijk platform de verbindingsprestaties kunnen registreren.

In bredere zin moet het mogelijk zijn om via de website voor dit nationale programma direct bij de gebruikers die dat willen, nauwkeurige gegevens te verzamelen over het niveau van de breedbandverbinding die zij hebben (geconstateerde downloadtijden per soort document, afhankelijk van tijdsbestek, soort apparaat, voor één specifieke verbinding thuis,...). Deze gegevens moeten worden afgezet tegen de informatie die de operatoren gaven op het moment dat het abonnement werd afgesloten.

Het laatste actiegebied richt zich op het bevorderen van een context die de kans groter maakt om het penetratiedoel van de DAE te halen (of zelfs te overtreffen). De drie beoogde maatregelen richten zich op de gebruikers als groep. Voor sommige categorieën klanten, zoals kmo's/kleine zelfstandigen, moet men zich ervan vergewissen dat de voorgestelde oplossingen een troef voor hun economische activiteiten is. Maar in het algemeen gaat het er hier om een snelle groei van het gebruik te realiseren, door het vertrouwen dat klanten in hun verbindingwijze kunnen hebben en door de vermeerdering van innovatieve diensten waartoe zij via de nieuwe netwerken toegang kunnen hebben.

Kenmerken van de maatregelen voor actiegebied 4

Betrokken segmenten	Onderzoek en ontwikkeling, communicatie
Betrokken entiteiten	Operatoren, universiteiten, ICT-partijen, kleine zelfstandigen/kmo's, BIPT
Gebruikte instrumenten	Experimentele platforms gezamenlijk ontwikkeld door particuliere partijen en universiteiten Herhaalde enquêtes onder kleine zelfstandigen/kmo's Gebruikersenquêtes over de prestaties van de verbindingen Een instrument om de prestaties te meten gebruiken zodra het beschikbaar is
Toepassingswijzen	Er moeten oproepen worden gedaan tot projecten en ideeën om de markt voor SBB-toepassingen te stimuleren.

¹⁰ Binnen het Belgische juridische kader wordt voorzien dat de operatoren aan de klant meedelen welke effectieve snelheid hij kan verwachten en dat tijdens meetcampagnes waarbij de in praktijk bereikte snelheden worden gemeten. Het BIPT moet het gemakkelijker maken om vergelijkbare gegevens beschikbaar te stellen zodat consumenten een onafhankelijke vergelijking van het aanbod kunnen maken (zie het Besluit van de Raad van het BIPT van 4 december 2012, dat sinds 1 juli 2013 van kracht is). Dit heeft voorlopig alleen betrekking op vaste toegang. De operatoren moeten in het vervolg twee keer per jaar (in januari en in juli) aan het BIPT de gegevens verstrekken die zij aan de klant hebben gegeven.

¹¹ De meetcontroles worden op korte termijn ingevoerd, omdat het BIPT eerst de resultaten wil afwachten van het werkprogramma van BEREC, dat in het voorjaar van 2014 wordt afgerond (uitgebreide analyse van de meetmethoden).

2.5. Wie voert deze maatregelen van het SBB-plan uit?

Om de hiervoor gepresenteerde maatregelen uit te werken en een effectieve toepassing ervan te garanderen raden we aan om een Agentschap op te richten, waarvan de exacte juridische status nog moet worden bepaald. Het zal fungeren als de **bestuursstructuur** voor SBB in België. Voor dit Agentschap moet er **één aanspreekpunt** zijn (bijvoorbeeld de Algemene Directie Telecommunicatie en Informatiemaatschappij van de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie), omdat bij een veelvoud van aanspreekpunten (en dus de spreiding van verantwoordelijkheden) het risico bestaat dat het programma vastloopt.

Op praktisch vlak raden we aan een vast team voor deze bestuursstructuur samen te stellen, met een directeur en minimaal twee experts in voltijds dienstverband en idealiter minimaal één webmaster/webtechnicus. Het team kan echter ook gericht worden ondersteund door erkende (juridische en technische) experts. Dit operationele team wordt het **Bureau** van het Agentschap.

Naast dit Bureau worden de gewesten en gemeenschappen, evenals de regelgevende instanties en de operatoren, bij het Agentschap betrokken via een **Oriëntatiecommissie** (eerder genoemd op pagina 14, maatregel 2), een interfederaal platform dat de stakeholders op gepaste en effectieve wijze kan presenteren. Deze Oriëntatiecommissie zal een adviserende rol krijgen.

Het Agentschap krijgt duidelijk de taak om de maatregelen opgesomd onder de actiegebieden uit te werken. Het Agentschap is in eerste plaats verantwoordelijk voor de SBB-database, dat wil zeggen, het moet enquêtes houden en moet de gegevens die binnenkomen via de website verzamelen, verwerken en publiceren (maatregel 2 en 4). Het moet bovendien de volgende taken op zich nemen:

- de drijvende kracht zijn van het uitwisselings- en coördinatie-instrument (maatregel 2, 3, 9)
- fungeren als bronnen centrum voor lokale overheden (maatregel 6)
- de overheidsgebruikers van SBB-diensten mobiliseren (maatregel 7)
- de instelling van centrale loketten coördineren (maatregel 8)
- de raamovereenkomsten (maatregel 5) en de praktische gidsen (maatregel 10) opstellen
- wedstrijden voor project-/ideeënoproepen uitschrijven (maatregel 11)

Ten slotte moet het Agentschap communiceren via de speciale website (genoemd bij maatregel 4), die zowel een vraagbaak over de werkzaamheden van het Agentschap en de openbaar toegankelijke gegevens is, als het portaal waar de gegevens van de deelnemende burgers worden verzameld (maatregel 13).

Deze entiteit wordt met publieke middelen gefinancierd en moet als een aparte post worden opgenomen op de begroting van het toezichthoudende ministerie. Hiervoor moet rekening worden gehouden met de vaste kosten voor de vaste jobs en alle exploitatiekosten. Een eerste schatting is dat we hiervoor rekening moeten houden met een budget van 600.000 euro per jaar (exploitatiekosten van het Agentschap, **exclusief de implementatiekosten voor de verschillende maatregelen**).

Dit Agentschap moet ten slotte de **eerste maatregel zijn die wordt gerealiseerd** in het kader van het nationale plan. Deze maatregel moet snel worden gerealiseerd, zodat de eerstvolgende maatregelen al meteen in het eerste jaar kunnen worden gerealiseerd. Zo moet de SBB-database, minimaal eenmaal per jaar, kunnen worden geraadpleegd vanaf het eerste kwartaal van het kalenderjaar volgend op de oprichting van het Agentschap.

2.6. Voorwaarden voor succes

Op grond van de vergelijkende analyse van de SBB-ontwikkeling behoort België bij de voorlopers in Europa. Het is op de goede weg om de doelstelling voor de dekkingsgraad te halen en om tegen 2020 in de buurt van de doelstelling voor de penetratiegraad van de digitale agenda voor Europa te komen.

Het hier voorgestelde stappenplan groepeerd een aantal maatregelen, per thematisch actiegebied, die deze positie niet alleen willen versterken, maar ook een context willen creëren waarin de doelen van de DAE zelfs overtroffen kunnen worden.

De uitvoering ervan is grotendeels afhankelijk van enerzijds de overtuiging van diegenen die verantwoordelijk zijn voor de publieke actie, dat het een belangrijke ontwikkeling is, en anderzijds van de samenwerking tussen de verschillende betrokkenen: de federale staat, de federale entiteiten, de gemeenten en de regelgevende instanties, de adviserende instanties zoals het Raadgevend Comité voor de telecommunicatie, het Observatorium van de Rechten op het Internet, de Conferentie van Regulators voor de elektronische communicatiesector (CRC), het Interministerieel Comité voor Telecommunicatie en Radio-omroep en Televisie, de operatoren, de vertegenwoordigers van consumenten en gebruikers.

Deze samenwerking is een van de sleutelfactoren voor het succes van de uitvoering van deze maatregelen. Het oprichten van een Agentschap speciaal voor dit nationale plan kan de coördinatie van de initiatieven, de snelle ontwikkeling en de samenhang van de activiteiten waarborgen.

De deelname van de burgers is eveneens een belangrijke factor, niet alleen om informatie uit het veld te krijgen, maar ook om te zorgen voor een klimaat van vertrouwen in de nieuwe SBB-netwerken, en om het gebruik ervan te stimuleren, wat een voorwaarde voor een snellere migratie is.

Behalve met betrekking tot de oprichting van het Agentschap is er geen hiërarchie aangebracht in de voorgestelde maatregelen. Elke maatregel kan meer of minder belangrijk blijken afhankelijk van de lokale context, waarbij het er vooral om gaat om duidelijk te maken met welke gebieden de overheden zich moeten bezighouden, en het langetermijndoel van de overheden. Wordt dat langetermijndoel de uitrol van FTTH stimuleren, dan zijn de maatregelen tot opstelling van een raamovereenkomst tussen operatoren en overheden, en de plaatsing van centrale loketten, van grotere betekenis. Het kan dan gepast zijn de uitvoering op lokaal/regionaal niveau te overwegen, ook al blijft het essentieel een nationale zichtbaarheid van het dekkingsniveau te behouden (via de SBB-database).

Bepaalde beslissingen moeten ook op nationaal niveau overwogen worden. Zo moet bij elke nieuwe belastingmaatregel rekening gehouden worden met het effect op de uitrol van vaste en mobiele supersnelle breedband en moeten aan de operatoren van gelijkwaardige economische omstandigheden verzekerd zijn in het hele gebied.

Het Agentschap van de SBB, de beoogde bestuursstructuur, zal op zijn beurt:

- moeten worden gedefinieerd en opgericht op basis van een zo breed mogelijke instemming van de verschillende betrokken partijen¹². Naast de kleine, permanente bestuursgroep wordt gesuggereerd te voorzien in een Oriëntatiecommissie waarin de vertegenwoordigers van deze partijen plus twee of drie onafhankelijke personen (experten, academici) vertegenwoordigd zijn;
- bij de uitvoering van zijn taken moeten worden verplicht tot neutraliteit (tegenover de verschillende partijen en gebieden en in verband met de concurrentieprincipes) en tot transparantie, en daarbij moeten profiteren van een zekere duurzaamheid. Het Agentschap moet wel beschikken over een zekere beslissingsmacht, zodat het bij de betreffende partijen alle gegevens kan verzamelen die noodzakelijk zijn voor een goede uitvoering van het plan;

¹² Wanneer de oprichting van een Agentschap lastig blijkt, adviseren wij een landelijke database aan te houden en elk gewest zelf een Agentschap te laten oprichten.

- elk jaar verslag uitbrengen van zijn activiteiten in de vorm van een gedetailleerd openbaar verslag.

Bepaalde maatregelen zijn nu al onderwerp van onderzoek door/voor de Europese Commissie, die instrumenten wil voorstellen om het mogelijk te maken dat de doelen van de DAE worden behaald. Dat is bijvoorbeeld het geval met het in kaart brengen van de BB- en SBB-uitrol, waarvoor een onderzoek in het voorjaar van 2014 moet worden afgerond.

Evenzo is de meting van de technische prestaties van de SBB-verbindingen een van de actuele onderzoeksgebieden waarbij de Europese Commissie en de regelgevende instanties betrokken zijn.

Zodra de implementatie van deze instrumenten, of andere vergelijkbare instrumenten die speciaal voor de Belgische markt zijn ontwikkeld, gevalideerd zijn, kan de operationele uitvoering van de bijhorende maatregelen worden geconcretiseerd.

Het Agentschap heeft dan de taak om initiatieven te faciliteren, te stimuleren en te coördineren, maar dat ontheft de verschillende overheden niet van de verplichting het bestaande regelgevingskader te verbeteren en actief toe te passen, elk volgens zijn specifieke bevoegdheden. Het Agentschap kan eventueel voorstellen van regelgeving doen, bijvoorbeeld naar aanleiding van vergaderingen van de Oriëntatiecommissie, maar zal op dat vlak geen beslissingen nemen.

Bijlage: lijst met afkortingen

ADSL	Asymmetric Digital Subscriber Line
BB	Breedband
DAE	Digitale agenda voor Europa
Docsis	Data Over Cable Service Interface Specification
FOD	Federale Overheidsdienst
FTTH	Fiber to the home
FTTLA	Fiber to the last amplifier
FTTN	Fiber to the node
Gbps	Gigabit per seconde
HFC	Hybrid fiber-coaxial
IT	Informatietechnologie
kmo	Kleine en middelgrote ondernemingen
LTE (4G)	Long Term Evolution
Mbps	Megabit per seconde
NGA	Next Generation Access
SBB	Supersnelle breedband
VDSL	Very high bit-rate Digital Subscriber Line
WEC	Wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie